

JUSTICE
JUSTITIE

SÉCURITÉ
VEILIGHEID

OCTOBRE 2018 | #13 |

JONGE
DELINQUENTEN,
JONGE
SLACHTOFFERS?
SLACHTOFFERSCHAP
VAN JONGEREN
IN GESLOTEN
INSTELLINGEN

Julie GRÉGOIRE en Cécile MATHYS

Vertaling : Ben Winant

CRIMINOLOGIE
20 JAAR
20 ANS

www.jsjv.be

**JEUGDDE-
LINQUENTIE**

**SLACHTOF-
FERSCHAP**

GENDER

**ZELFGERAP-
PORTEERDE
GEGEVENS**

JONGE DELINQUENTEN, JONGE SLACHTOFFERS? SLACHTOFFERSCHAP VAN JONGEREN IN GESLOTEN INSTELLINGEN

Een efficiënte aanpak van zwaar delinquente jongeren vereist een grondige kennis van hun levenservaring. Een van de grijze zones van deze populatie is het dubbele aspect "dader-slachtoffer". Dit onderzoek strekt ertoe de omvang van de slachtofferervaringen van een populatie geplaatste jongeren te evalueren en het verband met hun ervaringen met delinquentie te onderzoeken. Voor dit onderzoek hebben 120 jongeren uit zes Institutions Publiques de Protection de la Jeunesse¹ (IPPJ) van de Federatie Wallo-nië-Brussel, tussen 14 en 18 jaar oud, en 1.000 jongeren uit secundaire scholen van de arrondissementen Luik, Verviers en Charleroi, tussen 13 en 19 jaar oud (controlegroep), een vragenlijst ingevuld over hun ervaringen als dader en slachtoffer van strafbare feiten. Een van de belangrijkste bevindingen is dat de groep geplaatste jongeren rapporteert dat ze een groter aantal slachtofferfeiten hebben ondergaan dan de controlegroep. Eveneens wordt de aandacht gevestigd op genderverschillen inzake slachtofferschap binnen de groep geplaatste jongeren.

Julie GRÉGOIRE is als doctoraatsstudent verbonden aan het departement Criminologie van de Université de Liège (ULg). Haar onderzoek focust zich op antisociaal gedrag bij jongeren.

Cécile MATHYS, PH.D is hoogleraar aan het departement Criminologie van de Université de Liège (ULg). Haar onderzoek richt zich op risicogedrag bij jongeren, antisociale attitudes en de institutionele opname van jonge delinquenten

Justice et sécurité/Justitie en veiligheid,
info@jsjv.be, www.jsjv.be, ISSN : 2406-6931

¹ Waalse tegenhanger van de gemeenschapsinstellingen in de Vlaamse Gemeenschap.

INLEIDING

Onze samenleving maakt zich veel zorgen over jeugddelinquentie² en het beeld van de jonge “delinquent”³ roept bijna uitsluitend negatieve representaties van geweld en gevaar op, gecombineerd met angst- en onveiligheidsgevoelens. Er zijn veel voorbeelden van misdaden of andere strafbare feiten die door jongeren werden gepleegd en veel aandacht krijgen in de media. Ze verspreiden het idee dat de jeugd almaar gewelddadiger wordt. Dat beeld van steeds meer gewelddadige en gevaarlijke jongeren wordt al decennia verspreid en vaak overgenomen in het veiligheidsdiscours (Mucchielli, 2013, 2017). In België is dat soort discours vooral in de jaren 1990 opgekomen. De jonge “delinquent”, die lange tijd door de wet⁴ werd beschouwd als een potentieel slachtoffer dat moest worden geholpen, wordt steeds vaker beschouwd als een *“actor die moet worden geresponsabiliseerd in een context waarin de politiek wordt bewustgemaakt van de belangen van de echte slachtoffers en van de invloed van de openbare opinie op het (on)veiligheidsgevoel”* (Cartuyvels, 2002, p. 287). Dat polariserend discours tussen daders en slachtoffers is nog steeds actueel. Als men het traject van een groot aantal van die jongeren onder de loep neemt, blijkt echter dat zij vaak als slachtoffer genegeerd worden.

Hoewel de samenhang dader-slachtoffer vaak wordt miskend of geminimaliseerd in de publieke opinie, wordt er al vele jaren nationaal onderzoek (bijv. Cops & Pleysier, 2014, 2016; Pauwels & Svensson, 2011) en internationaal onderzoek (bijv. Baskin & Sommers, 2013; Cuevas et al., 2013) naar verricht op criminologisch gebied. Eerst werden de daders en slachtoffers⁵ apart bestudeerd. De eerste onderzoeken naar de inwisselbaarheid van de dader- en slachtofferrol dateren van de jaren 1950. Men stelde toen vast dat de meeste misdrijven worden begaan tussen mensen die elkaar kennen en dat men bijgevolg kan spreken van een inwisselbaarheid van de rollen (Lemonne et al., 2007). *“De slachtoffers zijn dus minder wit en de schuldigen minder zwart dan men denkt; bovendien zijn die categorieën in het strafrecht niet waterdicht, men kan zowel het een als het ander zijn (...), en vooral mettertijd van de ene categorie naar de andere overgaan”* (Verin, 1981, p. 897). Uit de onderzoeken blijkt dat de jongeren met zwaar delinquent gedrag⁶ ook de jongeren zijn die het meest waarschijnlijk slachtofferervaringen

² Deze term verwijst naar een *“geheel van gedragingen waarbij de wetten worden overtreden door minderjarigen of personen jonger dan 18 jaar”* (Queloz, 2005, p. 12).

³ De term “delinquent”, die vaak gebruikt wordt om te spreken van jongeren die veel strafbare feiten begaan, is vrij reducerend en beperkend. De term wordt bijgevolg tussen aanhalingstekens geplaatst om het controversiële gebruik ervan te onderstrepen.

⁴ Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming tot hervorming van de wet van 15 mei 1912 op de kindbescherming.

⁵ “De dader” verwijst naar een persoon die een verboden handeling stelt en “het slachtoffer” verwijst naar een persoon die direct of indirect lijdt onder een bij wet verboden handeling (Cario, 2001).

⁶ Onder zware delinquentie verstaan we jongeren die “een buitensporig aantal strafbare feiten plegen” (Aebi & Jacquier, 2008, p. 208).

hebben gehad⁷ (bijv. Kerig & Becker, 2015; Killias et al., 2004; Paetsch & Bertrand, 1999; Wemmers & Cyr, 2014). “Jonge delinquenten” en “jonge slachtoffers” worden bijgevolg niet langer beschouwd als tegengestelde categorieën, maar als één en dezelfde groep (Cuevas et al., 2013; Lauritsen, Laub, & Sampson, 1992).

Verschillende theorieën verstrekken een verklaring voor dat fenomeen aan de hand van individuele, sociale en omgevingsfactoren. De *Théorie des Activités Routinières* van Cohen en Felson (1979) is de meest verspreide verklaring (Schreck, Stewart & Osgood, 2008; Smith & Ecob, 2007). Volgens deze theorie wordt er een strafbaar feit gepleegd wanneer zich op dezelfde tijd en op dezelfde plaats een combinatie van drie elementen voordoet: een gemotiveerde dader, een aantrekkelijk doelwit en de afwezigheid van een bewaker (Jennings, Piquero & Reingle, 2012). Die convergentie leidt eveneens tot het slachtofferschap. De theorie van Hindelang, Gottfredson en Garofalo (1978) (*Lifestyle Exposure Theory*) stelt dat deelname aan riskante activiteiten (bezochte plaats, periode en personen) de waarschijnlijkheid verhoogt dat men een slachtoffer wordt. Naast die theorieën werd de samenhang dader-slachtoffer ook bestudeerd vanuit andere invalshoeken. De *Théorie Générale de la Tension* (Agnew, 1985) stelt bijvoorbeeld dat de spanningen die individuen ervaren, negatieve emoties zoals woede of frustratie, met zich meebrengen. Die emoties versterken op hun beurt het gevoel dat men werd gekwetst of beledigd en wekken dan wraakgevoelens op, die kunnen leiden tot het plegen van een strafbaar feit (Agnew, 1992). Deze laatste theorie beschouwt delinquentie als een gevolg van slachtofferschap, terwijl de eerste theorieën veronderstellen dat slachtofferschap het gevolg is van gewoonten of een delinquente levensstijl. De anterioriteit van de ene problematiek ten opzichte van de andere en de oorsprong van die samenhang werden bestudeerd (bijv. Averdijk et al., 2016; Beckley et al., 2018). Sommige auteurs stellen dat het verband tussen delinquentie en slachtofferschap gewoonweg een mogelijke verklarende factor is (bijv. Gottfredson & Hirschi, 1990), maar andere auteurs wijzen op een causaal verband (bijv. Lauritsen, Sampson & Laub, 1991).

Wat de methodologie betreft, weten we dat er regelmatig vragenlijsten werden gebruikt om de delinquentieproblematiek en vervolgens de samenhang daderslachtoffer te bestuderen (Aebi & Jacquier, 2008; Junger-Tas & Marshall, 1999)⁸. Dat procedé, dat bestaat in een enquête

⁷ Terwijl de term “victimisation” courant gebruikt wordt in Canada en Zwitserland, is de term “victimation” een neologisme dat doorgaans gebruikt wordt in Frankrijk (Aebi & Jacquier, 2008). De term “victimation” verwijst naar het feit dat men een slachtoffer is en wordt verkozen boven het anglicisme “victimisation” (Robert et al., 1999). Onder “slachtoffer” verstaan we “een individu dat erkent dat het in zijn persoonlijke integriteit werd aangetast door een externe causale agens en bijgevolg evidente schade heeft geleden die als dusdanig werd vastgesteld door de meerderheid van de samenleving” (Senon, Lopez & Cario, 2012, p. 256).

⁸ We wijzen erop dat andere vragen dan over de “gepleegde feiten” en de “ondergane feiten” geleidelijk werden toegevoegd aan de vragenlijsten over zelfgerapporteerde delinquentie/slachtofferschap, om andere factoren te meten (zoals ouderlijk toezicht, relaties met de ouders, zelfcontrole, schaamte, schuld enz.) en om aldus theorieën en/of verbanden tussen bepaalde variabelen te kunnen testen (Junger-Tas & Marshall, 1999).

waarin men “een individu vraagt of het tijdens een bepaalde periode al dan niet bepaalde strafbare feiten heeft gepleegd” (Aebi & Jacquier, 2008, p. 206) en bepaalde feiten heeft ondergaan (als er ook vragen over slachtofferschap worden gesteld), doet bepaalde methodologische kwesties rijzen. Zo bestaan de steekproeven waarop de onderzoeken volgens deze methode zijn gebaseerd, wat de adolescenten betreft, hoofdzakelijk uit jonge schoolgaande leerlingen. Als de gegevens via de scholen worden verzameld, leidt dat evenwel tot een ondervertegenwoordiging en zelfs uitsluiting van zwaar delinquentie jongeren (Junger-Tas & Marshall, 1999). Die jongeren gaan immers nauwelijks of niet naar school (Aebi & Jacquier, 2008).

Bovendien werd de kwestie van de eerlijkheid van de antwoorden op dat type vragenlijst vaak besproken. De grootste scheeftrekking daarbij is de sociale wenselijkheid, namelijk de neiging van een persoon om zich beter voor te doen dan hij is (Aebi & Jacquier, 2008). Die scheeftrekking zou bovendien kunnen worden beïnvloed door de methode om gegevens te verzamelen (Rosenbaum et al., 2006). Evenwel blijken de vragenlijsten over zelfgerapporteerde delinquentie betrouwbare meetinstrumenten te zijn wanneer ze worden gebruikt bij adolescenten (Junger-Tas, 1989).

Het is eveneens mogelijk de samenhang dader-slachtoffer te bestuderen met een kwalitatieve onderzoeksmethode⁹ (bijv. interviews/gesprekken). Duhamel, Duprez en Lemerrier (2016) hebben bijvoorbeeld gesprekken gevoerd met jonge minderjarige meisjes die geplaatst waren in Frankrijk. Bij de keuze voor de ene of de andere onderzoeksmethode moet men rekening houden met de kwesties en onderzoekshypotheses die onderzocht moeten worden (Higgins, 2009). Het gebruik van een kwalitatieve methode maakt het mogelijk om de context waarin bepaalde fenomenen en/of gedragingen zich voordoen, grondig te onderzoeken en er de mechanismen van aan het licht te brengen (Tewksbury, 2009). De kwantitatieve methode lijkt meer geschikt om een cijferbeeld te geven van fenomenen, (op statistische wijze) theorieën te beproeven en verbanden tussen bepaalde variabelen te beschrijven (Jacques, 2014; Tewksbury, 2009). Als het de bedoeling is om een cijferbeeld te krijgen van delinquentie en slachtofferschap en zich aldus een beeld te vormen van de omvang van het fenomeen, maar ook om de hypothese te testen volgens welke “jonge delinquenten” eveneens “jonge slachtoffers” zijn, lijkt een kwantitatieve methode dus meer aangewezen.

Hoewel de samenhang dader-slachtoffer wordt uitgediept in een reeks criminologische theorieën, blijven er grijze zones bestaan. Die zijn zeer groot als het om de aanpak van die jonge dadersslachtoffers gaat. In België hebben we geen allesomvattende visie op delinquentie en slach-

⁹ Een kwalitatieve methode is een methode die een gedetailleerde verkenning van een onderwerp mogelijk maakt op basis van gegevens die werden ingezameld via interviews, casestudy's, etnografieën enz. (Harwell, 2011).

tofferschap van de geplaatste jongeren. We beschikken weliswaar over gegevens van politie en parket, maar die geven geen beeld van de reële delinquentie noch van het reële slachtofferschap (dark number)¹⁰ en maken het dus niet mogelijk om die fenomenen grondig te bestuderen. Wil men een efficiënte aanpak die aangepast is aan de behoeften van de jongeren, dan moet men beschikken over gegevens die betrekking hebben op een afgebakend ruimtelijk en temporeel kader en rekening houden met alle aspecten van de delinquentie en het slachtofferschap van die jongeren. Enkele onderzoeken die onlangs in Vlaanderen werden uitgevoerd, hebben weliswaar de aandacht gevestigd op de samenhang dader-slachtoffer (bijv. Cops & Pleysier, 2016; Pauwels & Svensson, 2011), maar ze zijn gebaseerd op steekproeven van jongeren uit de algemene bevolking die slechts zeer weinig profielen van zware delinquentie bevatten (bijv. Cops & Pleysier, 2016; Enzmann et al., 2010). Die gegevens kunnen ons dus maar gedeeltelijk helpen. Bovendien handelen die onderzoeken enkel over bepaalde vormen van slachtofferschap (hoofdzakelijk misdrijven tegen goederen, pesterijen op straat of bedreigingen met wapens), maar andere vormen komen niet aan bod (bijv. intrafamiliaal geweld, seksueel geweld, indirect slachtofferschap). Als men enkel bepaalde vormen van slachtofferschap onderzoekt, zou men andere vormen over het hoofd kunnen zien, maar ook buitensporig veel belang kunnen hechten aan een bijzondere vorm van slachtofferschap en de gevolgen ervan (Hamby & Finkelhor, 2000; Lebeau, 2013). Tot slot konden de trajecten en profielen van jongeren die strafbare feiten hebben gepleegd en geplaatst zijn in de Federatie Wallonië-Brussel, worden bestudeerd in het kader van vorige onderzoeken (bijv. Cardon et al., 2013; Jaspert 2010; Remacle, Jaspert & De Fraene, 2012), maar het rechtstreekse verband tussen slachtofferschap en delinquentie werd in geen enkel onderzoek onder de loep genomen.

Ten slotte is gender een laatste grijze zone van het onderzoek naar de samenhang dader-slachtoffer. Kwantitatieve onderzoeken die handelen over genderverschillen werden al eerder uitgevoerd bij geplaatste jongeren (bijv. Cauffman et al., 1998; Ford et al., 2008; Kerig et al., 2009). Ze tonen bijvoorbeeld aan dat slachtofferschap van het type mishandeling, in het bijzonder seksueel slachtofferschap, vaker voorkomt bij meisjes. Opnieuw is het echter zo dat slechts bepaalde types van slachtofferschap werden onderzocht, wat het bijgevolg niet mogelijk maakt om de omvang van meervoudig slachtofferschap vast te stellen. Bovendien werd in België tot nu toe geen enkel onderzoek van dat type uitgevoerd op een populatie van zwaar delinquente jonge meisjes.

Verschillende kwesties zullen hier behandeld worden. Ten eerste, is het slachtofferschap van de geplaatste jongeren groter dan dat van

¹⁰ Een kwalitatieve methode is een methode die een gedetailleerde verkenning van een onderwerp mogelijk maakt op basis van gegevens die werden ingezameld via interviews, casestudy's, etnografieën enz. (Harwell, 2011).

de jongeren van de algemene bevolking? Zo ja, in welke mate en kan men spreken van meervoudig slachtofferschap? Stelt men vervolgens genderverschillen vast binnen de steekproef geplaatste jongeren op het gebied van slachtofferschap? Zo ja, in welke mate en voor welke feiten?

Om die vragen te beantwoorden, worden twee steekproeven van jongeren bestudeerd: de ene komt uit de algemene bevolking (controle-groep) en de andere uit een populatie jongeren die geplaatst zijn in een Institution Publique de Protection de la Jeunesse (IPPJ) in de Federatie Wallonië-Brussel (FW-B) (onderzochte groep). Eerst zullen we nagaan of die twee steekproeven wel degelijk representatief zijn voor verschillende niveaus van delinquentie.

METHODOLOGIE

DEELNEMERS

Dit onderzoek is gebaseerd op twee steekproeven. De eerste steekproef, “delinquente populatie” (D-pop.), bestaat uit 120 jongeren. Ze komen uit de zes IPPJ’s van de FW-B (30 meisjes, 90 jongens) en zijn tussen 14 en 18 jaar oud (gemiddelde¹¹ = 15.93, standaardafwijking¹² = 1.12). De tweede steekproef, “algemene populatie” (A-pop.), bestaat uit 1.000 jongeren. Ze komen uit zes secundaire scholen in de provincies Luik en Henegouwen (561 meisjes, 439 jongens) met ASO-, technische en beroepsrichtingen en zijn tussen 13 en 19 jaar oud (gemiddelde = 15.79, standaardafwijking = 1.41). De tweede steekproef is een controlegroep. De gegevens uit de steekproeven werden verzameld tussen november 2015 en oktober 2016.

VERZAMELEN VAN DE GEGEVENS

Bij het verzamelen van de gegevens in de IPPJ’s is de onderzoekster eerst naar de verschillende afdelingen gegaan¹³ om het onderzoek aan de jongeren voor te stellen. Afdeling per afdeling heeft ze gedurende 10 à 15 minuten de reden van haar aanwezigheid, de doelstellingen van het onderzoek en de vertrouwelijke verwerking ervan uitgelegd, de vragenlijst in grote lijnen toegelicht met enkele voorbeelden van vragen en het vrijwillige karakter van de deelname benadrukt. Vervolgens kregen de jongeren een bedenktijd van enkele dagen om te beslissen of ze al dan niet zouden deelnemen. Enkele dagen later hebben de jonge vrijwilligers zich aangemeld en werden ze individueel onderworpen aan het onderzoeksprotocol (vragenlijst op papier of op computer) in een lokaal dat afgeschermd was van de rest van de afdeling en waar enkel de onderzoekster aanwezig was. De deelnemers konden de vragenlijst

¹¹ De gemiddelde leeftijd is de som van de leeftijden gedeeld door het totale aantal individuen.

¹² De standaardafwijking (vierkantswortel van de variatie) geeft de afwijking van de gemiddelde leeftijd ten opzichte van het leeftijds-gemiddelde weer.

¹³ De jongeren van “Begeleid Zelfstandig Wonen” (BZW) maken geen deel uit van de steekproef.

zelf lezen of laten voorlezen door de onderzoekster. De tweede oplossing, die werd voorgesteld om een en ander begrijpelijker te maken (Marsee & Frick, 2007), werd gekozen in 92,5% van de gevallen (111 jongeren op 120). In de IPPJ's werd het onderzoek voorgesteld aan alle aanwezige jongeren, namelijk 213, (62 meisjes en 151 jongens). In totaal waren 30 meisjes (48,39%) en 90 jongens (59,60%) bereid eraan deel te nemen. Het individueel invullen van de vragenlijst nam telkens tussen 50 minuten en 1 uur 40 in beslag.

Om gegevens in de secundaire scholen te verzamelen, werden twee methodes gevolgd. Bij de eerste methode werd voorgesteld dat de leerlingen de vragenlijst thuis zouden invullen via een internetlink die werd megedeeld in de klas, om het vrijwillige karakter van de deelname te garanderen en eveneens zo weinig mogelijk tijd in beslag te nemen. Eerst gaf de onderzoekster in klassen van het 2e tot en met het 6de jaar van het secundair onderwijs een presentatie van 5 tot 10 minuten over het onderzoeksprotocol. Vervolgens werd een blad met de essentiële gegevens van het onderzoek en de internetlink om toegang te krijgen tot de vragenlijst uitgedeeld. Aangezien deze eerste methode leidde tot een oververtegenwoordiging van meisjes en van leerlingen van de ASO-richting, werd vervolgens een tweede methode gebruikt om de steekproef weer in evenwicht te brengen. Die bestond in een "traditionele" invulling van de vragenlijst, namelijk in de klas op papier of op de computer wanneer die beschikbaar was, gedurende de 50 minuten van een lesperiode. Volgens verschillende auteurs heeft het gebruik van die verschillende methodes weinig of zelfs geen invloed op de antwoorden (Lucia, Hermann & Killias, 2007; Rosenbaum et al., 2006).

METINGEN

Om de vragen van het onderzoek te beantwoorden, worden twee grote types metingen gebruikt voor beide steekproeven van het onderzoek: de meting van verschillende vormen van slachtofferschap en de meting van verschillende vormen van delinquentie. De eerste meting is gebaseerd op de "*Juvenile Victimization Questionnaire*" van Finkelhor et al. (2005), die in het Frans werd vertaald. Die vragenlijst bestaat uit 34 items, die ingedeeld zijn in vijf groepen: (1) slachtofferschap in de vorm van de zogenaamde traditionele strafbare feiten (bijv. diefstal, vandalisme, slagen en verwondingen) (items 1 tot 8), (2) kindermishandeling (items 9 tot 12), (3) slachtofferschap door gelijken of het gezin (items 13 tot 18), (4) seksueel slachtofferschap (items 19 tot 25), en (5) indirect slachtofferschap en het feit dat men getuige was van bepaalde feiten (items 26 tot 34). Voor elk item (vraag) wordt de prevalentie tijdens het leven behandeld. Met andere woorden, de jongere wordt gevraagd of hij (zij) al minstens één keer in zijn (haar) leven de voornoemde feiten heeft ondergaan (antwoord: ja/nee). Deze vragenlijst werd gekozen, omdat hij werd aangepast aan het begripsvermogen van 10-18-jarigen en het mogelijk maakt om vragen te stellen over een groot aantal vormen van

slachtofferschap (Finkelhor, Ormrod & Turner, 2007). Op dit ogenblik is het de meest exhaustieve vragenlijst over slachtofferschap die er bestaat. De omzetbaarheid van die vragenlijst naar een Franstalige (Canadese) populatie werd al getest en bleek mogelijk (wat de validiteit¹⁴ en de betrouwbaarheid¹⁵ betreft) (Cyr et al., 2013).

De meting van de delinquentie is gebaseerd op de vragenlijst van Huizinga, Esbensen & Weiher (1991) uit de “Denver Youth Survey” (DYS), die eveneens vertaald werd in het Frans¹⁶. De vragenlijst bestaat uit 33 items, ingedeeld in 4 grote categorieën van feiten: (1) diefstallen (items 1 tot 7), (2) agressie en fysiek geweld (items 8 tot 13), (3) verstoringen van de openbare orde (items 14 tot 22) en (4) andere niet-inge-deelde feiten (items 23 tot 33). Bij elke vraag wordt de jongere gevraagd of hij (zij) tijdens zijn (haar) leven al minstens één keer de vermelde feiten heeft gepleegd (antwoord: ja/nee). Zoals bij de meting die gekozen werd voor de vormen van slachtofferschap, is de vragenlijst over delinquentie de meest exhaustieve die vandaag de dag bestaat. Hoewel de vragenlijst oorspronkelijk werd opgesteld voor een populatie van de Verenigde Staten van Amerika, kan hij worden toegepast op een Belgische populatie. De feiten die in deze vragenlijst als “strafbaar” worden beschouwd volgens de Amerikaanse wetten, zijn dat ook volgens ons strafwetboek (met uitzondering van weglopen en schoolverzuim¹⁷).

RESULTATS

Avant d’investiguer la victimation au sein de la pop. D, il semble important de vérifier que nos deux échantillons présentent des prévalences de délinquance significativement différentes. A cette fin, une partie des résultats des questionnaires de délinquance auto-révélee sont présentés dans le Tableau 1¹⁸.

14 “Een indicator wordt als geldig beschouwd wanneer hij het bestudeerde fenomeen efficiënt meet, met andere woorden wanneer hij meet wat men wil meten en enkel dat” (Aebi & Jacquier, 2008, p. 211).

15 “Een indicator wordt als betrouwbaar beschouwd wanneer zijn metingen intersubjectief en reproduceerbaar zijn” (Aebi & Jacquier, 2008, p. 211)..

16 Die metingen werden vooraf getest bij 27 in een IPPJ geplaatste jongeren (15 jongens en 12 meisjes), om onder meer na te gaan of ze de gebruikte termen begrijpen en om de noodzakelijke wijzigingen aan te brengen. Hoewel die delinquentiemetingen al werden getest en gevalideerd op “algemene” populaties, was dat immers nog niet het geval voor populaties van jongeren die met het gerecht in aanraking kwamen en geplaatst zijn. Sommige onderzoeken wijzen evenwel op zwakkere cognitieve capaciteiten bij die geplaatste jongeren en men weet dat die jongeren vaak problemen op school hebben (bijv. Gagnon & Barber, 2014; Rucklidge, McLean & Bateup, 2013; Séguin, Pinsonneault & Parent, 2015).

17 Die twee feiten werden behouden. Hoewel ze geen overtredingen van het Belgisch strafwetboek zijn, kunnen ze ons helpen de problematiek van de jeugddelinquentie beter te begrijpen.

18 Aangezien het hier niet de bedoeling is om de verschillen inzake delinquentie grondig te onderzoeken, maar om met enkele voorbeelden aan te tonen dat de twee steekproeven wel degelijk verschillen, wordt slechts een deel van de 33 strafbare feiten van de vragenlijst van Huizinga, Esbensen & Weiher (1991) overgenomen in Tabel 1. Voor meer details kunt u zich tot de auteurs wenden.

STRAFBARE FEITEN

Tabel 1 : Prevalentie van diverse strafbare feiten voor de “algemene populatie” en de “delinquente populatie”, voor de meisjes van de “algemene populatie” en de meisjes van de “delinquente populatie” en voor de jongens van de “algemene populatie” en de jongens van de “delinquente populatie”

STRAFBARE FEITEN	A-pop. %	D-pop. %	p-waarde	Meisjes	Meisjes	p-waarde	Jongens	Jongens	p-waarde
				A-pop. %	D-pop. %		A-pop. %	D-pop. %	
Feit minstens 1 keer gepleegd tijdens het leven									
4. Diefstal van 100 € of meer	3.25	64.3	.000	0.5	53.3	.000	6.0	75.3	.000
6. Diefstal (of poging tot) van een voertuig	0.9	45.6	.000	0.4	33.3	.000	1.4	57.8	.000
7. Inbraak (of poging tot)	2.2	53.4	.000	0.7	46.7	.000	3.7	60.0	.000
8. Gewapende overval (alle soorten wapens)	3.1	40.9	.000	0.7	26.7	.000	5.5	55.1	.000
9. Vrijwillige slagen en verwondingen	23.2	61.7	.000	13.7	60.0	.000	32.7	63.3	.000
11. Betrokkenheid bij conflicten tussen jongerenbendes	24.6	74.55	.000	20.0	72.4	.000	29.1	76.7	.000
13. Verkrachting (of poging tot)	0.8	1.7	.000	0.2	0.0	.000	1.4	3.3	.000
14. Weglopen	10.3	73.4	.000	11.0	90.0	.000	9.6	56.7	.000
18. Geluidshinder	13.7	53.3	.000	11.5	43.3	.000	15.9	63.3	.000
21. Dronkenschap op de openbare weg	27.3	76.7	.000	25.0	76.7	.000	29.5	76.7	.000
24. Gebruik van vals geld	3.9	40.5	.000	1.3	33.3	.000	6.5	47.7	.000
28. Vandalisme	13.1	50	.000	8.7	40.0	.000	17.5	60.0	.000
30. Gebruik van geweld om aan geld te geraken	0.9	37.8	.000	0.9	20.0	.000	0.9	55.6	.000
32. Verkoop van cannabis	5.4	58.7	.000	2.4	53.3	.000	8.4	64.0	.000

Tabel 1 wijst erop dat er enkel voor verkrachting (of poging tot) geen enkel significant verschil is tussen de twee steekproeven: (p-waarde > 0.05). 1,7% van de jongeren van de D-pop. tegenover 0,8% van de jongeren van de A-pop. verklaart immers dat ze minstens 1 keer dat soort feit hebben gepleegd. De zeer zwakke prevalentie van dat strafbaar feit in de twee groepen is wellicht een verklaring voor dat resultaat. Voor alle andere strafbare feiten (al dan niet opgenomen in Tabel 1) worden significante verschillen (p-waarde < 0.05) – en vaak zeer grote verschillen (p-waarde < 0.00) – vastgesteld tussen de twee steekproeven. Als men zich buigt over het gemiddelde van het aantal feiten die minstens één keer zijn gepleegd door elk van de steekproeven¹⁹, rapporteren de jongeren van de A-pop. bovendien dat ze gemiddeld 3,69 (standaardafwijking: 3,92) van de 33 vermelde feiten hebben gepleegd tegenover 15,72 (standaardafwijking: 6,41) bij de jongeren van de D-pop.

Die bevindingen hebben betrekking op de prevalentie tijdens het leven en op feiten die “minstens één keer” werden gepleegd. Ze verstrekken

ons dus geen informatie over de periode waarin de feiten werden gepleegd noch over de frequentie waarmee ze werden gepleegd. Voor het onderzoek naar een geplaatste populatie lijkt een prevalentie tijdens de laatste 12 maanden minder opportuun dan een prevalentie tijdens het leven. Plaatsingen voor lange tijd en herhaalde plaatsingen zouden de bevindingen immers kunnen scheeftrekken. Voorts zouden vragen over het aantal keren dat bepaalde feiten werden gepleegd, kunnen leiden tot scheeftrekkingen, gelet op het herinneringsvermogen van de jongeren (Tourangeau, 2000).

We voegen eraan toe dat men bij de bespreking van de hier vastgestelde verschillen rekening zou kunnen houden met de sociale wenselijkheid (Aebi & Jacquier, 2008). Men kan immers veronderstellen dat die scheeftrekking vaker kan voorkomen bij een populatie die als delinquent wordt bestempeld (Becker, 1985) en dat stigma heeft verinnerlijkt (Mazzocchetti, 2008). Het negatieve sociale beeld dat men van die jongeren heeft, zou sommigen ertoe kunnen brengen zich beter voor te doen dan ze zijn (Krumpal, 2013). Anderen zouden daarentegen het “gangsterimago” waarmee ze zich identificeren, kunnen beklemtonen of de onderzoeker daarmee imponeren (Aebi & Jacquier, 2008). Hoewel die scheeftrekkingen moeilijk te controleren zijn, werden bepaalde voorzorgsmaatregelen getroffen, zoals de anonimiteit van de respondenten, de afwezigheid van een derde of een camera wanneer ze de vragenlijst invullen of nog de houding van de onderzoeker die de vragen stelt (Krumpal, 2013; Gregoire & Mathys, binnenkort te verschijnen).

Tabel 1 vermeldt eveneens de percentages voor meisjes en jongens binnen elke populatie. Op basis daarvan kunnen we stellen dat de prevalenties op het gebied van gepleegde strafbare feiten eveneens significant verschillen tussen de meisjes en jongens van de twee steekproeven²⁰. De jongeren uit de twee populaties vertonen wel degelijk verschillende delinquentieprofielen en we kunnen stellen dat de jongeren van de D-pop., meisjes en jongens, zware delinquentieprofielen vertonen. De verschillen tussen de twee populaties met betrekking tot de ondergane slachtofferfeiten kunnen dus onderzocht worden.

SLACHTOFFERFEITEN

Tabel 2 vergelijkt de prevalentie van de slachtofferfeiten in de A-pop. en de D-pop. enerzijds en bij meisjes en jongens van de Dpop. anderzijds. Zoals bij de vragen over delinquentie, werd gekozen voor de prevalentie tijdens het leven.

“Algemene populatie” versus “Delinquente populatie”

Methodologisch gezien wordt de validiteit van de antwoorden in het kader van de vragen over zelfgerapporteerd slachtofferschap amper aangetast door de scheeftrekking van de sociale wenselijkheid. Andere scheeftrekkingen kunnen die validiteit daarentegen wel op losse schroeven zetten. Het slachtofferschap van de jongeren kan bijvoorbeeld worden geminimaliseerd, want ze ervaren het niet als dusdanig. Men weet immers bijvoorbeeld dat jongeren groepsconflicten vaak als minder gewelddadig percipiëren dan volwassenen (Garofalo, Siegel & Laub, 1987). Het reële slachtofferschap zou aldus veel groter kunnen zijn voor de twee steekproeven. Bovendien zouden sommige jongeren aarzelen bepaalde slachtofferfeiten te melden, omdat ze zich ervoor schamen.

²⁰ We zullen hier niet de genderverschillen op het vlak van delinquentie bespreken, aangezien dit onderzoek meer handelt over het slachtofferschap en de bespreking ervan. We zullen sommige van die feiten infra bespreken, maar dan in het licht van de ervaringen met slachtofferschap.

Wat de vergelijking van de prevalenties voor de A-pop. en de D-pop. betreft, wijzen de resultaten, nadat de nodige methodologische voorzorgsmaatregelen werden getroffen, op significante verschillen voor 29 van de 34 vermelde slachtofferfeiten. Voor de meerderheid van de vermelde feiten rapporteert de D-pop. significant hogere prevalenties ($p < 0.05$). We kunnen die bevindingen bespreken volgens de vijf “categorieën”²¹ van slachtofferschap.

Tabel 2: Prevalentie van slachtofferfeiten in de “algemene populatie” en de “delinquente populatie” en prevalentie van slachtofferfeiten voor de jonge meisjes van de “delinquente populatie” en de jonge jongens van de “delinquente populatie”

SLACHTOFFERFEITEN		A-pop. %	D-pop. %	p-waarde	Meisjes D-pop. %	Jongens D-pop. %	p-waarde
Feiten ondergaan « minstens 1 keer » tijdens het leven							
(1) Slachtofferschap via zogenaamde traditionele delinquente feiten	1. Diefstal met geweld	17.5	33.5	.000	40.0	27.0	.179
	2. Gewone diefstal	30.2	57.0	.000	63.3	50.6	.225
	3. Beschadiging van goederen	20.4	41.2	.000	46.7	35.6	.278
	4. Agressie (S&V) ¹ met wapen	12.9	65.0	.000	63.3	66.7	.739
	5. Agressie (S&V) zonder wapen	32.9	75.5	.000	76.7	74.2	.784
	6. Poging tot agressie (S&V)	19.2	35.0	.000	30.0	40.0	.327
	7. Ontvoering (of poging tot)	3.7	15.1	.000	26.7	3.4	.000
	8. Agressie wegens discriminatie	6.2	15.6	.000	13.3	17.8	.572
(2) Kindermishandeling	9. Fysiek geweld door een volwassene (gezin of bekende)	18.7	71.7	.000	83.3	60.0	.020
	10. Verbaal geweld door een volwassene (gezin of bekende)	31.1	59.5	.000	66.7	52.2	.168
	11. Zware verwaarlozing	7.1	21.7	.000	30.0	13.3	.037
	12. Ontvoering door ouders	4.6	21.7	.000	30.0	13.3	.037
(3) Slachtofferschap door gelijken of gezin	13. Agressie door een bende jongeren	12.7	51.1	.000	43.3	58.9	.138
	14. Agressie door jongere (vriend of familie)	36.2	60.0	.000	56.7	63.3	.515
	15. S&V genitaliën door een jongere	10.4	11.1	.284	3.3	18.9	.039
	16. Pesterijen door een jongere (met fysieke aantasting/geweld)	15.9	17.6	.354	20.7	14.4	.425
	17. Pesten door een jongere (beledigingen/spot)	32.1	30.1	.224	40.0	20.2	.031
	18. Geweld met vriendje/vriendinnetje	5.3	36.7	.000	40.0	33.3	.507
(4) Seksueel slachtofferschap	19. Seksuele aanrakingen door een bekende volwassene	2.3	26.2	.000	46.7	5.6	.000
	20. Seksuele aanrakingen door een onbekende volwassene	0.9	20.6	.000	36.7	4.5	.000
	21. Seksuele agressie door een jongere (aanrakingen)	1.7	12.0	.000	20.7	3.3	.002
	22. Verkrachting of poging tot verkrachting (volwassene)	4.4	27.8	.000	50.0	5.6	.000
	23. Exhibitionisme	4.3	16.7	.000	26.7	6.7	.003
	24. Ongewenst seksueel gedrag	6.0	17.8	.000	33.3	2.2	.000
	25. Seksuele relatie met een persoon van 18 jaar of + (vóór 16 jaar)	14.7	72.3	.000	76.7	67.8	.358
(5) Indirect slachtofferschap	26. Getuige van fysiek geweld tussen ouders	14.1	41.3	.000	53.3	29.2	.017
	27. Getuige van fysiek geweld van ouders tegen broers en zussen	13.4	39.5	.000	53.3	25.6	.005
	28. Getuige van agressie met wapen	23.3	80.6	.000	73.3	87.8	.061
	29. Getuige van agressie zonder wapen	47.2	88.9	.000	86.7	91.0	.494
	30. Inbraak	26.4	21.1	.073	23.3	18.9	.598
	31. Moord op een bekende (familie/vriend)	10.6	42.5	.000	43.3	41.6	.866
	32. Getuige van moord	5.8	35.6	.000	36.7	34.4	.825
	33. Blootstelling aan schoten, bommen of rellen	9.4	51.7	.000	36.7	66.7	.004
	34. Blootstelling aan oorlog	1.9	3.9	.074	0.0	7.8	.115

Wat de zogenaamde traditionele strafbare feiten (1) betreft, rapporteren de jongeren uit de D-pop. significant meer slachtofferfeiten dan de jongeren uit de A-pop. Dat kan worden geanalyseerd in het licht van de voornoemde situationele theorieën, zoals de *Théorie des Activités Routinières* (Cohen & Felson, 1979) of de *Lifestyle Exposure Theory* (Hindelang, Gottfredson & Garofalo, 1978), die door onze bevindingen lijken te worden bevestigd. De feiten van agressie en fysiek geweld zijn immers significant hoger voor de steekproef uit de D-pop. en de slachtofferfeiten die gedeeltelijk samengaan met agressie met slagen en verwondingen (met of zonder wapens), zijn eveneens veel talrijker. De deelname aan riskante activiteiten zou een verklaring kunnen zijn voor de hogere kans dat men er het slachtoffer van wordt (Hindelang, Gottfredson & Garofalo, 1978).

Wat de feiten van kindermishandeling (2) betreft, zijn alle verschillen tussen de twee populaties eveneens significant in het nadeel van de jongeren van de D-pop. De feiten van fysiek geweld door een volwassene (een familielid of een naaste) hebben een zeer hoge prevalentie voor de D-pop. (71,7%). Een groot aantal onderzoeken wijst op het verband tussen mishandeling zoals fysiek geweld, verwaarlozing of seksueel misbruik in het gezin en de betrokkenheid bij strafbare feiten (Kerig & Becker, 2015). Sommige onderzoeken tonen eveneens aan dat jongeren die in hun gezin mishandeld worden, regelmatig het slachtoffer zijn van verschillende vormen van mishandeling. Men kan dan spreken van intrafamiliaal meervoudig slachtofferschap (Cyr et al., 2013; Finkelhor, Ormrod & Turner, 2007). Vanuit een ontwikkelingsperspectief kan het verband tussen mishandeling en delinquentie worden verklaard door een gebrekkige of onveilige hechting. Hechting wordt beschouwd als van fundamenteel belang om een aantal ontwikkelingscapaciteiten te kunnen verwerven, zoals emotionele regulering, zelfcontrole of nog empathie, die bijdragen tot het vermijden van delinquent gedrag (Cicchetti & Toth 2005; Kerig & Becker, 2015).

Wat de slachtofferfeiten door gelijken of familie betreft (3), wijzen de cijfers op een significante hogere prevalentie voor de jongeren van de D-pop. voor de helft van de vermelde feiten. Voor het feit slagen en verwondingen aan de genitaliën door een jongere (15), werd daarentegen geen enkel significant verschil vastgesteld. De jongeren zelf geven daarvoor een verklaring tijdens het beantwoorden van de vragenlijst: die feiten zouden veeleer een soort van spel, een overgangsrutueel of een uitdaging dan een slachtofferfeit zijn. Dat wijst erop dat bepaalde feiten die als slachtofferfeiten worden beschouwd door volwassenen, niet als dusdanig worden ervaren door bepaalde jongeren (Garofalo, Siegel & Laub, 1987). Andere niet-significante verschillen voor deze feiten zijn: pesterijen door een jongere met fysiek geweld (16) en pesterijen door een jongere met beledigingen en spot (17). We kunnen deze laatste

bevinding trachten te begrijpen als een potentieel gevolg van de context waarin de feiten zich voordoen. Bij adolescenten is de school, waar veel jongeren op eenzelfde plaats samenkomen, meestal het meest geschikte milieu voor pestgedrag (Galand, Hospel & Baudoin, 2014). De meeste jongeren van de D-pop. gaan echter niet of amper naar de traditionele scholen (bijv. Remacle, Jaspert & De Fraene, 2012). Een vrij gelijklopende prevalentie van pesterijen voor de twee populaties zou dan kunnen worden verklaard door het feit dat wanneer jongeren van de D-pop. niet naar school gaan, ze zich in andere milieus en jongerengroepen bevinden, wat eveneens tot ervaringen met pestgedrag leidt (Hindelang, Gottfredson & Garofalo, 1978).

Voor alle feiten van seksueel slachtofferschap (4), uitgezonderd ongewenst seksueel gedrag, rapporteren de jongeren van de D-pop. een significant hogere prevalentie. We zullen hieronder terugkomen op dat slachtofferschap, wanneer de genderverschillen binnen de D-pop. zullen worden onderzocht. De prevalentie van het seksuele slachtofferschap is immers veel groter bij de meisjes dan bij de jongens van die populatie.

Wat betreft het indirect slachtofferschap (5), uitgezonderd inbraak, zijn de verschillen inzake prevalentie tussen de twee groepen opnieuw significant in het nadeel van de jonge "delinquenten". De verbanden tussen slachtofferschap en delinquentie kunnen hier worden geanalyseerd in het licht van de Théorie Générale de la tension (Agnew, 1985). Het indirecte slachtofferschap, zoals het feit dat men getuige is van intrafamiliaal geweld of van verschillende vormen van agressie, wordt immers minder vaak onderzocht dan het directe slachtofferschap, maar kan resulteren in een groot gevoel van onmacht, frustratie en spanning bij de jongeren, wat de ontwikkeling van delinquent gedrag kan bevorderen. De sociale leertheorie verstrekt nog een andere verklaring: het feit dat men het slachtoffer is van (direct of indirect) geweld, kan leiden tot een soort van leergedrag door imitatie, dat vervolgens de reproductie van een bepaald delinquentiemodel met zich meebrengt (Akers & Jensen, 2006; Lin, Cochran & Mieczkowski, 2011).

Gelet op die bevindingen, kunnen we stellen dat de prevalentie van het door jongeren van de D-pop. gerapporteerde slachtofferschap in werkelijkheid veel groter is dan bij de A-pop. en dit voor de meeste feiten. Bovendien kunnen we zeker spreken van meervoudig slachtofferschap bij die jongeren. Ze zijn immers niet het slachtoffer van een bepaald feit, maar van een groot aantal feiten. Dat kan worden bevestigd door de significant hogere prevalenties voor de meeste feiten, maar ook door het gemiddelde van het aantal feiten die elk van beide steekproeven minstens één keer heeft meegemaakt²³. Men stelt vast dat de jongeren van de A-pop. rapporteren dat ze gemiddeld het slachtoffer waren van

4,99 (standaardafwijking: 4,11) van de 34 vermelde feiten, terwijl de jongeren van de D-pop. rapporteren dat ze gemiddeld minstens één keer het slachtoffer waren van 13,14 (standaardafwijking: 5,38) van de 34 vermelde feiten.

Delinquente meisjes vs. delinquente jongens

Om de gegevens van slachtofferschap voor de zogenaamde “delinquente” jongeren grondiger te onderzoeken, zullen we nu de resultaten van de meisjes (n=30) en de jongens (n=90) uit de D-pop. vergelijken. Hoewel er slechts significante verschillen werden vastgesteld voor 5 van de 33 strafbare feiten (zie Tabel 1), is dat het geval voor 15 van de 34 vermelde slachtofferfeiten (zie Tabel 2). De verschillen tussen jongens en meisjes zijn dus duidelijk meer uitgesproken voor de slachtofferfeiten dan voor het plegen van strafbare feiten. Voor twee van die vijftien feiten (15 en 33) is het slachtofferschap bij de jongens groter dan bij de meisjes. Hierboven werd al getracht een verklaring te verstrekken voor het feit slagen en verwondingen aan de genitaliën (15), maar de grotere blootstelling van jongens aan schoten, bommen of rellen (33) zou kunnen worden verklaard door hun aanwezigheid in bijzonder gewelddadige situaties. Wat de gepleegde strafbare feiten (zie Tabel 1) betreft, stelt men vast dat de jongens, hoewel de deelname aan groepsconflicten vergelijkbaar is voor meisjes en jongens, rapporteren dat ze meer betrokken zijn bij gewapende aanvallen (vuurwapen of blank wapen) en bij het gebruik van geweld om aan geld te geraken (gebruik van een vuurwapen of blank wapen).

Voor de overige 13 feiten stelt men een groter slachtofferschap bij de meisjes vast, onder meer wat seksueel geweld betreft. De verschillen in prevalentie zijn uiterst groot voor die feiten. De meisjes waren bijvoorbeeld vaker dan de jongens minstens één keer het slachtoffer van een poging tot verkrachting of van een verkrachting (22) (50,0% tegenover 5,6%) of van seksuele aanrakingen door een “bekende” volwassene (19) (46,7% tegenover 5,6%). Bovendien rapporteren ze vaker dat ze getuige waren van intrafamiliaal geweld (26 en 27). Er wordt, tot slot, nog op gewezen dat ze vaker rapporteren dat ze het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld door een volwassene van de familie of een bekende, van verwaarlozing door de ouders (11), alsook van ontvoering of poging tot ontvoering door een vreemdeling (7) of door een ouder (12). Tot slot zijn de meisjes vaker dan de jongens getuige van fysiek geweld tussen de ouders (26) of van de ouders tegen broers en zussen (27).

Die vaststellingen bevestigen de conclusies van verschillende internationale onderzoeken over de delinquente populaties (Kerig & Becker, 2015). Ze kunnen worden verklaard in het licht van wat de evolutionistische literatuur zegt over de verschillende socialisatiedynamieken tussen de genders (Ellis et al., 2012). Volgens die literatuur voltrekt de

identiteitsvorming van de jongens zich grotendeels in het zoeken naar een sociaal statuut en zelfstandigheid. Ze brengen dan ook meer tijd door dan de meisjes buiten het gezinsverband en met hun gelijken. De meisjes bouwen hun identiteit meer uit in een relationeel evenwicht en nabijheid bij de anderen, onder meer in het gezin (Brunelle, Brochu & Cousineau, 2005). Ze zijn dan ook veel meer aanwezig in het gezin. Bovendien worden de jongens binnen het gezin minder gecontroleerd dan de meisjes, wat eveneens hun grotere aanwezigheid in de openbare ruimte kan verklaren (Gavray, 2010). Die verschillen kunnen een verklarende factor voor de divergenties tussen die groepen zijn. Meisjes zijn vaker aanwezig in de woning en zouden bijgevolg meer kans lopen dan jongens om het slachtoffer te worden van intrafamiliaal geweld (bijv. mishandeling, seksueel misbruik). Bovendien is de grote prevalentie inzake seksueel slachtofferschap een risicofactor voor delinquentie (Feiring, Miller-Johnson & Cleland, 2007; Trickett, Noll & Putnam, 2011). Dat kan worden onderzocht in samenhang met de grote prevalentie op het gebied van wegllopen bij jonge meisjes (zie Tabel 1). Ze trachten immers een schadelijk of gevaarlijk gezinsverband te ontvluchten. In dat geval zou het slachtofferschap die meisjes er dan toe brengen “survival crimes”²⁴ te plegen (bijv. gebruik en verkoop van drugs, kraken, prostitutie, diefstal) (Kerig & Becker, 2015). Na de vlucht uit de gezinswoning zou dan een nieuwe vorm van slachtofferschap kunnen opduiken, zoals seksueel misbruik of diverse agressies ten gevolge van een risicovolle levenswijze, die hun eigen veiligheid in gevaar brengt (Lanctôt & Le Blanc, 2002; Van Der Put et al., 2015).

We kunnen aldus stellen dat de situatie van de “delinquente” jongeren verschilt volgens het gender. Terwijl de jongens en meisjes van de D-pop. vergelijkbare prevalenties rapporteren voor een aantal feiten (bijv. slachtoffer van agressie door een jongere of een groep jongeren, getuige van agressie), onderscheiden ze zich op verschillende andere prevalenties (bijv. seksueel slachtofferschap of intrafamiliaal geweld). Als men het gemiddelde aantal feiten bestudeert die de meisjes en jongens van de D-pop. minstens één keer hebben ondergaan, stelt men bovendien vast dat de meisjes rapporteren dat ze gemiddeld minstens één keer het slachtoffer waren van 14,70 (standaardafwijking: 5,84) van de 33 vermelde feiten tegenover 11,58 (standaardafwijking: 4,37) bij de jongens.

CONCLUSION

Dit onderzoek bevestigt de hypothese dat jongeren die een groot aantal strafbare feiten hebben gepleegd, zeer waarschijnlijk slachtofferfeiten hebben ondergaan. Het is echter niet mogelijk zich uit te spreken over welke feiten zich het eerst hebben voorgedaan.

²⁴ In de literatuur verwijzen de “survival crimes” naar strafbare feiten die worden gepleegd om te overleven na misbruik of verwaarlozing binnen het gezin (Kerig & Becker, 2015, p. 192).

Deze bevinden zijn in hoofdzaak van beschrijvende aard. Een grondigere analyse van de cijfers zou het mogelijk maken om verschillende profielen van dader-slachtoffer te onderzoeken volgens de gepleegde en ondergane soorten feiten (bijv. “begaan jonge slachtoffers van seksueel misbruik specifieke strafbare feiten?”, “zijn jongeren die geweldfeiten plegen, in het verleden allemaal het slachtoffer geweest van geweldfeiten?”), maar ook om eventuele profielen van “standaardslachtoffers” of “standaarddaders” te onderzoeken. Er zij ook op gewezen dat het toevoegen van vragen over verklarende factoren (bijv. zelfcontrole, ouderlijk toezicht, delinquente gelijken, sociale cohesie, sociaaleconomische situatie) aan de vragenlijsten het mogelijk zou maken om die fenomenen grondiger te onderzoeken op verschillende niveaus (individueel, sociaal en omgeving).

Aangezien slachtofferschap een grote risicofactor voor delinquentie is (Ford et al., 2010), en gelet op de omvang van het slachtofferschap en de prevalentie ervan bij de jongeren uit de delinquente populatie, kan die problematiek niet langer worden genegeerd in het onderzoek naar “delinquent gedrag”. Als men de recidive wenst te verminderen, maar ook “delinquente” jongeren wenst te rehabiliteren, lijkt het bovendien noodzakelijk na te gaan welke slachtofferfeiten ze hebben ondergaan en de behoeften die daaruit voortvloeien te evalueren, wil men die jongeren efficiënt opvangen.

REFERENCES

- Aebi, M. F., & Jaquier, V. (2008). Les sondages de délinquance auto-reportée: origines, fiabilité et validité. *Déviance et société*, 32(2), 205-227.
- Agnew, R. (1985). A revised strain theory of delinquency. *Social forces*, 64(1), 151-167.
- Agnew, R. (1992). Foundation for a general strain theory of crime and delinquency. *Criminology*, 30(1), 47-88.
- Akers, R. L., & Jensen, G. F. (2006). The empirical status of social learning theory of crime and deviance: The past, present, and future. *Taking stock: The status of criminological theory*, 15, 37-76.
- Averdijk, M., Van Gelder, J. L., Eisner, M., & Ribeaud, D. (2016). violence begets violence... but how? A decision making perspective on the victim-offender overlap. *Criminology*, 54(2), 282-306.
- Baskin, D., & Sommers, I. (2014). Exposure to community violence and trajectories of violent offending. *Youth violence and juvenile justice*, 12(4), 367-385.
- Becker, H. S. (1985). *Outsiders: études de sociologie de la déviance*. Editions Métailié.
- Beckley, A. L., Caspi, A., Arseneault, L., Barnes, J. C., Fisher, H. L., Harrington, H., Houts, R., Morgan, N., Odgers, C. L., Wertz, J., & Moffitt, T. E. (2018). The developmental nature of the victim-offender overlap. *Journal of developmental and life-course criminology*, 4(1), 24-49.
- Brunelle, N., Brochu, S., & Cousineau, M. M. (2005). Trajectoires déviantes de garçons et de filles: points de convergence et de divergence. *Trajectoires de déviance juvénile. Les éclairages de la recherche qualitative* Montréal: Presses de l'Université du Québec, Collection Problèmes sociaux et interventions sociales, 9-30.
- Cardon, M., De Fraene, D., Guyot, M., Jaspard, A., & Nagels, C. (2013). Des paroles de jeunes placés en IPPJ aux questionnements des professionnels. *Recherche financée par le Fonds Houtman dans le cadre de l'appel à projets «Lutte contre la pauvreté et les situations de précarité» et réalisée par l'AMO Samarcande en collaboration avec le Centre de Recherches Criminologiques de l'ULB*, 84-98.
- Cario, R. (2001). La victime: définition (s) et enjeux. In R. Cario et D. Salas (eds.) *Oeuvre de justice et victimes* (pp. 7-24). Coll. Sciences Criminelles, Ed. L'Harmattan : Paris.
- Cartuyvels, Y. (2002). Les horizons de la justice des mineurs en Belgique: vers un retour «soft» du pénal?. *Déviance et société*, 26(3), 283-296.
- Cauffman, E., Feldman, S., Watherman, J., & Steiner, H. (1998). Posttraumatic stress disorder among female juvenile offenders. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 37(11), 1209-1216.
- Cicchetti, D., & Toth, S. L. (2005). Child maltreatment. *Annu. Rev. Clin. Psychol.*, 1, 409-438.

- Clarke, R. V., & Felson, M. (2011). The origins of the routine activity approach and situational crime prevention. *The origins of American criminology: Advances in criminological theory*, 16, 245-260.
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American sociological review*, 588-608.
- Cops, D., & Pleysier, S. (2014). Usual suspects, ideal victims and vice versa: The relationship between youth offending and victimization and the mediating influence of risky lifestyles. *European Journal of Criminology*, 11(3), 361-378.
- Cops, D., & Pleysier, S. (2016). Jeunes délinquants et jeunes victimes: quels liens?. *Justice & Sécurité/Justitie & Veiligheid*, 6, 1-13.
- Cuevas, C. A., Finkelhor, D., Shattuck, A., Turner, H. A., & Hamby, S. L. (2013). *Children's exposure to violence and the intersection between delinquency and victimization*. Washington, DC: US Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- Cyr, K., Chamberland, C., Clément, M. È., Lessard, G., Wemmers, J. A., Collin-Vézina, D., & Damant, D. (2013). Polyvictimization and victimization of children and youth: Results from a populational survey. *Child Abuse & Neglect*, 37(10), 814-820.
- Duhamel, C., Duprez, D., & Lemercier, É. (2016). *Analyse de la délinquance des filles mineures et de leur prise en charge*. Mission de recherche Droit et justice. Centre de recherches sociologiques sur le droit et les institutions pénales (Guyancourt, Yvelines).
- Ellis, B. J., Del Giudice, M., Dishion, T. J., Figueredo, A. J., Gray, P., Griskevicius, V., Hawley P. H., Jacobs, W. J., James, J., Volk, A. A., & Wilson, D. S. (2012). The evolutionary basis of risky adolescent behavior: implications for science, policy, and practice. *Developmental psychology*, 48(3), 598-623.
- Enzmann, D., Marshall, I. H., Killias, M., Junger-Tas, J., Steketee, M., & Gruszczynska, B. (2010). Self-reported youth delinquency in Europe and beyond: First results of the Second International Self-Report Delinquency Study in the context of police and victimization data. *European Journal of Criminology*, 7(2), 159-183.
- Feiring, C., Miller-Johnson, S., & Cleland, C. M. (2007). Potential pathways from stigmatization and internalizing symptoms to delinquency in sexually abused youth. *Child Maltreatment*, 12(3), 220-232.
- Finkelhor, D., Hamby, S. L., Ormrod, R., & Turner, H. (2005). The Juvenile Victimization Questionnaire: reliability, validity, and national norms. *Child abuse & neglect*, 29(4), 383-412.
- Finkelhor, D., Ormrod, R. K., & Turner, H. A. (2007). Poly-victimization: A neglected component in child victimization. *Child abuse & neglect*, 31(1), 7-26.
- Ford, J. D., Elhai, J. D., Connor, D. F., & Frueh, B. C. (2010). Poly-victimization and risk of posttraumatic, depressive, and substance use disorders and involvement in delinquency in a national sample of adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 46(6), 545-552.

- Ford, J. D., Hartman, J. K., Hawke, J., & Chapman, J. F. (2008). Traumatic victimization, posttraumatic stress disorder, suicidal ideation, and substance abuse risk among juvenile justice-involved youth. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 1(1), 75-92.
- Gagnon, J. C., & Barber, B. R. (2014). Instructional practice guide for teaching reading and mathematics in juvenile correctional schools. *Journal of Correctional Education*, 65(3), 5.
- Galand, B., Hospel, V., & Baudoin, N. (2014). Prévalence du harcèlement en Fédération Wallonie-Bruxelles: Rapport d'enquête. *Université Catholique de Louvain, GIRSEF* www.enseignement.be/download.php.
- Garofalo, J., Siegel, L., & Laub, J. (1987). School-related victimizations among adolescents: An analysis of National Crime Survey (NCS) narratives. *Journal of Quantitative Criminology*, 3(4), 321-338.
- Gavray, C. (2010). Quels enseignements tirer des données de délinquance auto-révélées?. Observatoire: Revue d'Action Sociale & Médico-Sociale.
- Grégoire, J., & Mathys, C. (sous presse). Self-Reported Delinquency surveys and juveniles in custody: Qualitative research on motivations issues. *European Journal of Criminology*.
- Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford University Press.
- Hamby, S. L., & Finkelhor, D. (2000). The victimization of children: Recommendations for assessment and instrument development. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 39(7), 829-840.
- Harwell, M. R. (2012). Research Design in Qualitative/Quantitative/Mixed Methods. *Section III. Opportunities and Challenges in Designing and Conducting Inquiry*, 147-163.
- Higgins, G. E. (2009). Quantitative versus Qualitative Methods: Understanding Why Quantitative Methods are Predominant in Criminology and Criminal Justice. *Journal of Theoretical & Philosophical Criminology*, 1(1), 23-37.
- Hindelang, M. J., Gottfredson, M. R., & Garofalo, J. (1978). *Victims of personal crime: An empirical foundation for a theory of personal victimization*. Cambridge, MA: Ballinger.
- Huizinga, D., Esbensen, F. A., & Weiher, A. W. (1991). Are there multiple paths to delinquency?. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 83-118.
- Jacques, S. (2014). The quantitative-qualitative divide in criminology: A theory of ideas' importance, attractiveness, and publication. *Theoretical Criminology*, 18(3), 317-334.
- Jaspart, A. (2010). Vivre le temps d'un enfermement. *Déviance et société*, 34(2), 217-227.
- Jennings, W. G., Piquero, A. R., & Reingle, J. M. (2012). On the overlap between victimization and offending: A review of the literature. *Aggression and Violent Behavior*, 17(1), 16-26.

- Junger-Tas J.** (1989) Self-Report Delinquency Research in Holland with a Perspective on International Comparison. In: Klein M.W. (eds) *Cross-National Research in Self-Reported Crime and Delinquency*. NATO ASI Series (Series D: Behavioural and Sciences), vol 50. Springer, Dordrecht
- Junger-Tas, J., & Marshall, I. H.** (1999). The self-report methodology in crime research. *Crime and justice*, 25, 291-367.
- Kerig P.K., Becker S.P.** (2015) 12 Early Abuse and Neglect as Risk Factors for the Development of Criminal and Antisocial Behavior. In: Morizot J., Kazemian L. (eds) *The Development of Criminal and Antisocial Behavior*. Springer, Cham
- Kerig, P. K., Ward, R. M., Vanderzee, K. L., & Moeddel, M. A.** (2009). Post-traumatic stress as a mediator of the relationship between trauma and mental health problems among juvenile delinquents. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(9), 1214-1225.
- Killias, M., Lucia, S., Lamon, P., & Mathieu, S.** (2004). Juvenile delinquency in Switzerland over 50 years: Assessing trends beyond statistics. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 10(2-3), 111-122.
- Krumpal, I.** (2013). Determinants of social desirability bias in sensitive surveys: a literature review. *Quality & Quantity*, 47(4), 2025-2047.
- Lanctôt, N., & Le Blanc, M.** (2002). Explaining deviance by adolescent females. *Crime and justice*, 29, 113-202.
- Lauritsen, J. L., Laub, J. H., & Sampson, R. J.** (1992). Conventional and delinquent activities: Implications for the prevention of violent victimization among adolescents. *Violence and victims*, 7(2), 91.
- Lauritsen, J. L., Sampson, R. J., & Laub, J. H.** (1991). The link between offending and victimization among adolescents. *Criminology*, 29(2), 265-292.
- Lebeau, A.** (2013). Comparaison de la victimisation des jeunes telle qu'observée dans la traduction du Juvenile Victimization Questionnaire et l'Enquête Sociale Générale. mémoire
- Lemonne, A., Van Camp, T., Vanfraechem, I., & Vanneste, C.** (2007). *Recherche relative à l'évaluation des dispositifs mis en place à l'égard des victimes d'infraction* (No. 19). Institut National de Criminologie et de Criminologie.
- Lin, W. H., Cochran, J. K., & Mieczkowski, T.** (2011). Direct and vicarious violent victimization and juvenile delinquency: An application of general strain theory. *Sociological Inquiry*, 81(2), 195-222.
- Lucia, S., Herrmann, L., & Killias, M.** (2007). How important are interview methods and questionnaire designs in research on self-reported juvenile delinquency? An experimental comparison of Internet vs paper-and-pencil questionnaires and different definitions of the reference period. *Journal of Experimental Criminology*, 3(1), 39-64.
- Marsee, M. A., & Frick, P. J.** (2007). Exploring the cognitive and emotional correlates to proactive and reactive aggression in a sample of detained girls. *Journal of abnormal child psychology*, 35(6), 969-981.

- Mazzocchetti, J.** (2008). L'intériorisation du stigmate de la délinquance comme violence. *La revue nouvelle*, (12), 63-68.
- Miller, J.** (2005). The status of qualitative research in criminology. In *Workshop on interdisciplinary standards for systemic qualitative research*, Michele Lamont. Arlington, Virginia.
- Mucchielli, L.** (2013). L'évolution de la délinquance des mineurs et de son traitement pénal. *Les cahiers dynamiques*, (1), 6-17.
- Mucchielli, L.** (2017). Des délinquants «de plus en plus jeunes et de plus en plus violents»: sociologie d'une prénotation. *Délibérée*, (1), 91-93.
- Paetsch, J. J., & Bertrand, L. D.** (1999). Victimization and delinquency among Canadian youth. *Adolescence*, 34(134), 351-367.
- Pauwels, L. J., & Svensson, R.** (2011). Exploring the relationship between offending and victimization: What is the role of risky lifestyles and low self-control? A test in two urban samples. *European journal on criminal policy and research*, 17(3), 163-177.
- Queloz, N.** (2005). Jeunes et délinquance. In *Jeunesse aujourd'hui – Actes en l'honneur de Michel Vuille* (pp. 11-22). Service de la recherche en éducation Genève, SRED.
- Remacle, C., Jaspert, A., & De Fraene, D.** (2012). Des jeunes en IPPJ. Des regards sur la vie à la recherche de trajectoires. *Rapport de recherche sur les parcours de vie des jeunes placés en IPPJ*.
- Robert, P., Zauberman, R., Pottier, M. L., & Lagrange, H.** (1999). Mesurer le crime: entre statistiques de police et enquêtes de victimation (1985-1995). *Revue française de sociologie*, 255-294.
- Rosenbaum, A., Rabenhorst, M. M., Reddy, M. K., Fleming, M. T., & Howells, N. L.** (2006). A comparison of methods for collecting self-report data on sensitive topics. *Violence and Victims*, 21(4), 461-471.
- Rucklidge, J. J., McLean, A. P., & Bateup, P.** (2013). Criminal offending and learning disabilities in New Zealand youth: Does reading comprehension predict recidivism?. *Crime & Delinquency*, 59(8), 1263-1286.
- Schreck, C. J., Stewart, E. A., & Osgood, D. W.** (2008). A reappraisal of the overlap of violent offenders and victims. *Criminology*, 46(4), 871-906.
- Senon, J. L., Lopez, G., & Cario, R.** (2012). *Psycho-criminologie*. Dunod.
- Séguin, J. R., Pinsonneault, M., & Parent, S.** (2015). 9 Executive Function and Intelligence in the Development of Antisocial Behavior. In *The development of criminal and antisocial behavior* (pp. 123-135). Springer, Cham.
- Smith, D. J., & Ecob, R.** (2007). An investigation into causal links between victimization and offending in adolescents. *The British Journal of Sociology*, 58(4), 633-659.
- Sullivan, C. J., & McGloin, J. M.** (2014). Looking back to move forward: Some thoughts on measuring crime and delinquency over the past 50 years. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 51(4), 445-466.

- Tewksbury, R. (2009). Qualitative versus quantitative methods: Understanding why qualitative methods are superior for criminology and criminal justice. *Journal of Theoretical and Philosophical Criminology*, 1(1), 38-58.
- Tewksbury, R., Dabney, D. A., & Copes, H. (2010). The prominence of qualitative research in criminology and criminal justice scholarship. *Journal of Criminal Justice Education*, 21(4), 391-411.
- Tourangeau, R. (1999). Remembering what happened: Memory errors and survey reports. In *The science of self-report* (pp. 41-60). Psychology Press.
- Trickett, P. K., Noll, J. G., & Putnam, F. W. (2011). The impact of sexual abuse on female development: Lessons from a multigenerational, longitudinal research study. *Development and psychopathology*, 23(2), 453-476.
- Van Der Put, C. E., Lanctôt, N., De Ruiter, C., & Van Vugt, E. (2015). Child maltreatment among boy and girl probationers: Does type of maltreatment make a difference in offending behavior and psychosocial problems?. *Child abuse & neglect*, 46, 142-151.
- Verin, J. (1981). Une politique criminelle fondée sur la victimologie et sur l'intérêt des victimes. *Revue de sciences criminelles et de droit pénal comparé*, 4, 895-907.
- Wemmers, J., & Cyr, K. (2014). Étudier et comprendre les liens entre la victimisation et la délinquance. *Rapport final préparé pour le Bureau d'aide victimes d'actes criminels (BAVAC) du ministère de la Justice, Québec.*